

- Tvorivá dramatika – sociálno-estetické učenie.
- Vstupom do imaginárnej roly dieťa objavuje sporné otázky, udalosti, vzťahy.
- Ide tu o momenty, kde sa človek rozhoduje k činu a volí spôsob konania.

- Tvorivá dramatika – ako cesta k poznávaniu seba a k sociálnej vnímavosti
- Najviac sa dá získať (aj stratiť) na začiatku vzájomného kontaktu
- „Stretnutia by sa mali stať spočiatku terapiou, miestom, kde sa odplaví všetko zakázané, zakomplexované a až potom sa objaví osobnosť, jedinečnosť a neopakovateľnosť človeka“ (X. Gracová).
- Naše kontakty a konania budú prirodzené, ak z nás vychádzajú dobrovoľne. Tomu však predchádza - naučiť sa zvládať dva priestory: skutočný, vymyslený (K. Bláhová).

Prístupom tvorivej dramatiky môžeme rozvíjať:

- Istotu a tvorivý výraz
- Emocionálnu stabilitu
- Telesnú koordináciu
- Prispieť k životnej filozofii (S. Koťátková, 2008).

Dieťa vyjadruje situácie bežného života, čím sa učí komunikovať, pristupovať k riešeniu problémov, získavať istotu v komunikácii, učí sa, že pravidlá treba dodržiavať, aby sme riešenie dovedli dokonca a spoznali možné dôsledky nesprávneho riešenia problému.

Vzťah dospelý – dieťa (učiteľ – žiak):

- dospelý determinujúci faktor
 - dynamický proces
 - pracovať s textom tak, aby vzbudil záujem detí
 - neustály dialóg o tom, čo sa bude diať
-
- J. Pelikán (1991) potvrdil výskumom, že nie je dôležitá osobnostná charakteristika alebo vlastnosti učiteľa, ale to, čo robí, aké aktivity vyberá.
 - C. A. Klaassen (2002) erózia pedagogickej citlivosti učiteľov: nie sú pripravení hovoriť o pedagogických aspektoch ich práce. Majú tiež problémy preberať pedagogické problémy s rodičmi z dôvodu emocionálnej náročnosti takejto komunikácie pre nedostatok vlastnej pedagogickej vízie. Rastie podiel učiteľov, ktorí sa boja morálnych tém.

- Nestačí si osvojiť len systém teoretických poznatkov, treba si vytvárať aj zručnosti, ktorých výsledkom je tvorivosť.
- „Učítelia si musia uvedomiť, že kľúčom k učeniu už nie je odpoveď, ale otázka“ (K. Rýdl).

- príprava učiteľov, vychovávateľov, knihovníkov z oblasti psychológie, pedagogiky a filozofie hry
- príprava z oblasti improvizácie
- nové formy spolupráce rodiny, školy, knižnice
- akcent na esteticko-výchovné predmety
- potreba mediálnej výchovy – výchova detského aktívneho diváka a čitateľa
- kultivovaný rečový prejav učiteľa, vychovávateľa, knihovníka – technika hlasu a reči, (hlasová hygiena)

- Dôležitou zásadou v tvorivej dramatike je, nevyžadovať od detí, aby sa pokúšali pracovať podľa našich predstáv, ale naopak, aby pracovali podľa vlastných predstáv. Iba tak sa nám podarí zistiť, ako dieťa rozmýšľa.
- Hra v role
- Hra v situácii
- Interpretácia (zvukovo-verbálna, pohybovo-pantomimická, graficko-písomná, materiálno-vecná)
- Dramatická hra
- Improvizácia

Úmyselné využívanie dramatických prvkov s cieľom dosiahnuť terapeutické ciele, ako je symptómová úľava, emocionálna a fyzická integrácia a osobnostný rast (Barham, 1995).

„Nestrhávame múry hráčov, iba jednoducho skúšame kľučky na mnohých dverách a hľadáme, kde a pre koho sa otvorí“ (R. Emunach, 1995).

„Nástrojom biblioterapie je kniha, ale iba vhodne vybraná kniha môže prospešne pôsobiť na psychický život a zabrániť chvíľam znechutenia a pochybností. Na to, aby kniha splnila svoju pozitívnu úlohu, musí byť prispôsobená potrebám a životným okolnostiam, v ktorých sa v určitom momente života človek ocitol, a to pri hodnotení vplyvu knihy musíme zohľadniť.“
(B. Janczak, 2006, s.8).

Cesta literatúrou k reálnym situáciám, na ktorej objavujeme a poznávame okolitú skutočnosť a snažíme sa jej porozumieť.

Cesta literatúrou, na ktorej riešením situácií prostredníctvom vstupu do role rozvíjame sami seba a učíme sa porozumieť iným – čítanie, komunikácia, vnímanie, prežívanie, predstavivosť, fantáziu, prehodnocujeme a utvárame si hodnoty, postoje k sebe a iným.

Cesta literatúrou, na ktorej si môžeme prežiť kúsok života „nanečisto“.

Treba si vybrať vhodný text.

E. Machková (1998) – výhody a nevýhody pri práci s literárnym textom:

VÝHODY

výber literatúry
rozvoj osobnosti
riešenie problémov
rozvoj poznania
sebapoznávanie
rozvoj fantázie

NEVÝHODY

náročnosť výberu
sústavnú prácu
náročnosť prípravy
možnosť omylu

K. Hošková (2007) zdôrazňuje, že je dôležité prihliadať na niekoľko hľadísk:

pri výbere treba brať ohľad na vek, schopnosti a osobnosť čitateľa.

knihy by mali popisovať okolnosti zhodné s čitateľovou situáciou.

problém by mal byť popísaný realisticky, postava by mala byť reálna, v ideálnom prípade by mala byť v podobnom veku ako dieťa.

Čo si vyžaduje práca s literárnym textom:

Predbežnú, premyslenú prípravu – aby si pedagóg uvedomil všetky relatívne možnosti, ktoré zohľadňujú špecifické zvláštnosti konkrétneho literárneho textu.

Neustále sledovať a čítať literatúru.

Schopnosť hľadať text, ktorý je pre deti vhodný a zaujímavý - musí vychádzať z ich veku a záujmov.

Odvahu v texte škrtať, prípadne ho upravovať, aby vyhovel konkrétnemu pedagógovi a skupine.

Metodicky a funkčne literárny text využiť.

Literárny text ako východisko pre tvorivú dramatikú – improvizáciu – biblioterapiu:

z literárnej predlohy vyberieme **len určitú časť v texte** alebo protagonistu, prípadne situáciu, prostredie;

literárnu predlohu si **upravíme podľa potreby skupiny**, čo potrebujeme riešiť – škrtnutie textu, doplnenie (o postavu, zmenu prostredia), začneme koncom, otvorený koniec;

literárnu predlohu použijeme **tak, ako je napísaná**.

Z tohto hľadiska biblioterapia podľa S. Pilarčíkovej-Hýblovej (1997) zahŕňa tieto formy:

receptívnu biblioterapiu (čítanie literatúry)

expresívnu biblioterapiu. (literárna tvorba)

Zásady:

dokázat' navodiť, vytvoriť a udržať príjemnú atmosféru,
spolu si stanoviť pravidlá,
dokázat' štruktúrovať stretnutie z hľadiska organizácie,
dokázat' dať presné pokyny k aktivitám,
dokázat' deti nepriamo (otvorenými otázkami) priviesť
k možnému riešeniu, problému (nedávať návod),
vystavať stretnutie na princípe kontrastu.

Problém – jeho identifikácia,
výber literatúry – vzťah problému a krízovej situácie
v texte, protagonista
výber metód – expresívna, receptívna (skupina,
individuálne)
projektovanie aktivít – dokončenie, hra so slovom, hra
v role, písanie postrehov, hľadanie otázok, využitie
ďalších umelecko-výchovných postupov,
nájdienie riešenia – môže a nemusí byť identické
s literárnym príbehom.

E. Machková (1980) uvádza, že na dôležitosť literatúry, a najmä rozprávky pre zdravý vývin dieťaťa upozorňuje aj psychológia i psychotarápia. Prejavujú sa zmeny v správaní, dieťa je schopné prijať a porozumieť dôležitým životným situáciám, rozvíja sa empatia, tolerancia, rešpekt k druhým, a to vďaka identifikácii s vhodným literárnym modelom.

PRÁCA MÔŽE BYŤ PROSPEŠNÁ NIelen pre dieťa, ale rovnako pre toho, kto ho biblioterapiou „SPREVÁDZA“.

Ďakujem za pozornosť.

PaedDr. Dana Kollárová, PhD.
Katedra pedagogiky, PF UKF v Nitre
dkollarova@ukf.sk